

ČESKÁ REPUBLIKA
ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Krajský soud v Brně rozhodl samosoudcem Petrem Sedlákem ve věci

žalobce: **M. Č.**, nar. X
bytem X

proti

žalovanému: **Ministerstvo obrany České republiky**
sídlem Molákova 579/11, 186 00 Praha 8 - Karlín

o žalobě proti rozhodnutí ze dne 9. 6. 2023, sp. zn. 077209/SD-20/OPM,

takto:

- I. Rozhodnutí Ministerstva obrany České republiky ze dne 9. 6. 2023, sp. zn. 077209/SD-20/OPM, **se ruší** a věc se vrací žalovanému k dalšímu řízení.
- II. Žalobci **se nepřiznává** náhrada nákladů řízení.
- III. Žalovaný **nemá právo** na náhradu nákladů řízení.

Odůvodnění:

I. Vymezení věci

1. Žalobou podanou ke Krajskému soudu v Brně se žalobce domáhal zrušení shora označeného rozhodnutí žalovaného, kterým byly zamítnuty jeho námitky proti rozhodnutí žalovaného ze dne 18. 4. 2023, sp. zn. 077209/SD-18/12, kterým byla zamítnuta jeho žádost ze dne 3.

11. 2022 o zvýšení starobního důchodu za vychované dítě – M. Č., nar. X, dle § 34a zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění.

II. Podání účastníků

2. Proti napadenému rozhodnutí podal žalobce žalobu s tím, že o dceru pečoval od března 1991, kdy jeho manželka onemocněla závažným onemocněním, kterému podlehl v říjnu 1992, do její zletilosti, a tedy pečoval o dceru v největším rozsahu. Podle žalobce ze spisového materiálu nevyplývá, že v jeho konkrétním případě o dceru pečovala nejvíce její matka (což lze uvést pouze ve vztahu k období věku dcery do tří let, kdy byla manželka na mateřské a rodičovské dovolené). Dále uvedl, že žalovaný uvádí v napadeném rozhodnutí v podstatě ty samé skutečnosti jako v rozhodnutí prvostupňovém a jeho závěry jsou stejně nepodložené jako závěry správního orgánu prvního stupně.
3. Žalovaný navrhl zamítnutí žaloby. Uvedl, že posuzovaný případ je hraniční, nicméně z hlediska účelu výchovného je třeba matku považovat za osobu, v jejíž kariéře se péče o dceru projevila negativně, neboť nejvýznamnější dopad na pracovní kariéru má výchova dítěte zejména v jeho předškolním věku a v prvních letech školní docházky. Podle žalovaného nebyla kariéra žalobce výchovou dcery ovlivněna a jeho příjmy za jednotlivé roky strmě rostly.
4. Žalobce v replice k vyjádření žalovaného setrval na svých námitkách a zdůraznil, že tvrzení žalovaného nemají oporu v zákoně.

III. Posouzení věci krajským soudem

5. Žaloba byla podána včas, osobou k tomu oprávněnou (§ 65 odst. 1 s. ř. s.) a je přípustná. Soud o žalobě rozhodl bez jednání za podmínek § 76 s. ř. s.
6. Žaloba je důvodná.
7. V nyní posuzované věci považuje soud za vhodné odkázat na rozsudek Krajského soudu v Praze ze dne 30. 1. 2024, č. j. 55 Ad 7/2023-26, ve kterém se Krajský soud v Praze zabýval obdobnou otázkou, tj. přiznání nároku na zvýšení starobního důchodu za vychované děti (tzv. výchovné) mužům. Soud v citovaném rozsudku zdůraznil, že „právní úprava výchovného (a to i ve světle zákazu diskriminace a posunu v postavení žen ve společnosti) mezi muži a ženami nerozlišuje a je koncipována jako „bonus“ (příplatek v podobě pevné částky) pro osobu, na jejíž výši starobního důchodu se výchova o dítě projevila (například kvůli překážkám v práci z důvodu potřeby péče o dítě).

36. Aby ženě či muži vznikl nárok na výchovné, musí naplnit podmínku výchovy dítěte. Podmínka výchovy dítěte se (§ 32 odst. 4 zákona o důchodovém pojištění) posuzuje podle kritérií, které zákon vymezuje pro účely snížení důchodového věku žen. Žena či muž mají nárok na výchovné, pokud o dítě/děti pečovali osobně a po stanovenou dobu. Například v rozsudku ze dne 4. 12. 2003, č. j. 3 Ads 37/2003-49, NSS k podmínce splnění podmínky výchovy dítěte pro stanovení důchodového věku ženy uvedl, že: „[p]ředpoklad „osobní péče o dítě“ pro splnění podmínky výchovy dítěte pro nárok ženy na starobní důchod znamená soustavnou a aktivní osobní péči ženy o dítě ve věku do dosažení zletilosti alespoň po dobu deseti, resp. pěti roků. Tato podmínka není naplněna, pokud soud svěřil dítě do péče otce, který za tuto péči nese odpovědnost, dítě pobývalo u otce, a žena (matka) a dítě byly tak od sebe odděleny, a to i když žena (matka) dítě navštěvovala, projevovala o něj zájem, přispívala na jeho výživu otci, a podílela se tedy na výchově

dítěte. “Není proto správná žalobcová teze, že nárok na výchovné by automaticky vznikl i té ženě (matce), která by před výchovou dětí dala přednost kariéře a výchovu dítěte svěřila jiným osobám.

37. Současně pokud dítě vychovávalo více osob (rodiče, prarodiče, pěstouni) má nárok na výchovné jen ta osoba, která z okruhu vychovávajících (což se rovná prostřednictvím § 32 odst. 4 zákona o důchodovém pojištění okruhu pečujících) osob zajišťovala výchovu dítěte v největším rozsahu. Výchovu téhož dítěte totiž nelze pro stanovení výchovného uznat více osobám – vždy náleží jen jedné osobě, která výchovu dítěte zajišťovala (ve srovnání s ostatními vychovávajícími osobami) fakticky v největším rozsahu. Zohlednění výchovy pro účely výchovného je přitom relativně nezávislé na zohlednění výchovy pro účely stanovení důchodového věku žen. Pokud se například prokáže, že o dítě v největším rozsahu pečoval muž (otec), náleží mu za toto vychované dítě výchovné, přestože byla výchova tohoto dítěte předtím zohledněna při stanovení důchodového věku ženy (matky).“ (zdůraznění provedeno zdejší soudem)

Dále Krajský soud v Praze v citovaném rozsudku již konkrétně v dané věci uvedl: „41. V různých etapách života dítěte a v závislosti na konkrétní rodinné situaci mohou o dítě pečovat různé osoby v různém rozsahu (například v určitém období více matka, v jiném období více otec, v dalším období oba rovnoměrně). Pro určení toho, kdo se pro účely přiznání výchovného staral o dítě v největším rozsahu, je však důležité, aby byla výchova posuzována jako celek během celého období nezletilosti dítěte. To znamená, že by mělo dojít k celkovému zhodnocení výchovy poskytované všemi osobami v různých fázích vývoje a výchovy dítěte, aby bylo možné správně určit, která osoba dítě vychovávala v největším rozsahu. Z informací, které poskytl sám žalobce, pak v kontextu celkového hodnocení výchovy dětí od jejich narození do jejich zletilosti vyplývá, že o ně v největším rozsahu (pro účely nároku na výchovné) pečovala jejich matka. Matka byla hlavní pečující osobou v prvních letech života dětí. I když se později výchova dětí rozdělila rovně mezi oba rodiče, matka si zachovala tento „náskok“ ve větší míře výchovy, který získala během prvních let života dětí. Aby se tak (pro účely nároku na výchovné) mohl stát žalobce osobou, která děti vychovávala v největším rozsahu, musel by děti v jejich pozdějším věku vychovávat ve větším rozsahu než jejich matka po dobu delší než 4 roky (například by mu byly svěřeny do péče, pracoval by na kratší pracovní úvazek, aby se o děti více staral, výlučně by pečoval o děti při jejich nemoci apod.). Tyto okolnosti však podle žalobce ani podle okolností zjištěných z evidenčních listů důchodového pojištění nenastaly. Rodinný život přitom většinou ovlivňuje jak matku, tak otce dětí, kdy obvykle při volbě zaměstnání oba hodnotí faktory jako jsou dojíždění do práce, rozvržení pracovní doby nebo různé benefity pro zaměstnance-rodiče. Takové okolnosti však nebyly hlavním důvodem zavedení výchovného, které má kompenzovat výpadek příjmů nebo významné snížení příjmů z důvodu péče o děti, což v případě žalobce nenastalo (naopak do věku 4 let dětí o ně pečovala žalobcova manželka, která v té době nepobírala příjmy započitatelné do vyměřovacího základu).“ (zdůraznění provedeno zdejší soudem)

8. Z obsahu správního spisu vyplývá, že dcera žalobce, M. Č., se narodila dne X. Manželka žalobce a matka M. Č. zemřela dne X. Žalovaný nečinil spornou skutečnost, že k diagnóze karcinomu u matky M. Č. došlo v březnu 1991 a operaci v létě 1991. Nečinil sporným ani to, že od diagnostikování onemocnění matky tehdy nezl. M. o dceru pečoval převážně žalobce a ode dne 29. 10. 1992 již výlučně. Žalovaný nespороval ani to, že žalobce pečoval o dceru M. až do ukončení jejího studia v roce 2004. Naopak žalobce nespороval to, že do věku tří let pečovala o dceru M. převážně její matka.
9. Jinými slovy z uvedených časových údajů vyplývá, že matka pečovala o dceru převážně během prvních tří let jejího věku (do března 1981), následně po dobu deseti let pečoval o

dceru žalobce s manželkou společně a následně od března 1991 do října 1992 pravděpodobně s ohledem na povahu onemocnění p. H. Č. převážně a od října 1992 výlučně pečoval o dceru žalobce, a to nejméně do její zletilosti v roce 1996.

10. P. H. Č. tak o dceru pečovala ve větším rozsahu po dobu tří let, rovnoměrně oba rodiče o dceru pečovali po dobu deseti let, a po dobu pěti let pečoval o dceru ve větším rozsahu žalobce.
11. Žalovaný v prvostupňovém i napadeném rozhodnutí vyšel ze závěru, že žalobce nebyl z důvodu péče o dítě nijak omezen v kariérním růstu ani krácen na výdělků. V prvostupňovém rozhodnutí uvedl, že matka o dceru pečovala od narození ve větší míře, nejvíc v období raného stádia života. V napadeném rozhodnutí žalovaný fakticky pouze doplnil, že žalobce pečoval o dceru až po úmrtí manželky, kdy bylo dceři již 13 let, a zdůraznil, že smyslem výchovného bylo pomoci především ženám, které mají v souvislosti s péčí o děti (především v raném dětství) nižší důchod. Podle žalovaného neměla péče žalobce o děti žádný podstatný vliv na výši jeho důchodu, tudíž mu výchovné nenáleží.
12. Důvody, které žalovaný uvádí v napadeném rozhodnutí, jsou dílem nesprávné a dílem nedostatečně odůvodněné.
13. Nesprávné je zdůraznění role manželky žalobce. Jak soud uvedl s odkazem na rozsudek Krajského soudu v Praze nárok na odchodné je genderově neutrální (viz § 34a odst. 3 zákona č. 155/1995 Sb.) a je úkolem správního orgánu posoudit, kdo z rodičů pečoval o dítě v době jeho nezletilosti v největším rozsahu.
14. Nedostatečně odůvodněný je pak závěr žalovaného, že péče o dceru neměla vliv na výši důchodu žalobce. Čistě z přehledu dob péče o M. Č. je zjevně patrné, že žalobce pečoval sám *výlučně* o dceru po smrti manželky po dobu delší, než trvala mateřská, resp. rodičovská dovolená její matky. Dokonce má soud i za to, že je nesporné, že pečoval o dceru převážně od března 1991. Žalovaný se s touto skutečností fakticky vůbec nevypořádal. Jeho závěr, že se nepodařilo prokázat, že by žalobce pečoval o M. Č. ve větším rozsahu než jeho manželka, tak nemá oporu ve správním spise, jelikož jediným argumentem žalovaného je, že je důležitější zohlednit péči o dítě v raném věku (jelikož smyslem nároku je kompenzovat nižší důchody v souvislosti s mateřskou a rodičovskou dovolenou a jelikož neměla péče o dceru podstatný vliv na výši důchodu žalobce). Naopak je zřejmé, že to byl žalobce, kdo pečoval o dceru M. ve větším *časovém* rozsahu než jeho manželka, což (logicky) vyplývá z jejího úmrtí ve věku třinácti let jejich dcery.
15. Samotnou otázkou ale zůstává, zda péče o dceru M. měla vliv na výši důchodu žalobce, případně, zda vůbec lze na tuto otázku odpovědět, resp. zda péče o dceru od třinácti let věku má být zohledňována v rámci nároku na výchovné. Řešení této otázky se žalovaný vyhnul, přestože právě tam směřovaly námitky žalobce a přestože právě péči o dceru od roku 1991 považoval žalobce za důvod pro přiznání výchovného.
16. Soud nemůže nahrazovat úvahy žalovaného, a proto mu nezbylo než zrušit žalobou napadené rozhodnutí jako nepřezkoumatelné a vrátit věc žalovanému k dalšímu řízení.
17. Soud nicméně v tomto směru odkazuje na výše citovaný rozsudek, ve kterém uvedl Krajský soud v Praze: „33. *Do zákona o důchodovém pojištění bylo výchovné zařazeno pozměňujícím návrhem k zákonu č. 323/2021 Sb. poslance Jana Hamáčka (srov. písemný pozměňovací návrh č. 8686 ze dne 23. 6. 2021, dostupný v digitálním repozitáři Poslanecké sněmovny PČR na*

stránkách www.psp.cz). Podle jeho odůvodnění pozměňovací návrh reaguje na skutečnost, že průměrný starobní důchod žen je nižší než průměrný starobní důchod mužů. V případě žen mívá výchova dětí závažnější dopad na jejich pracovní kariéru, a tedy i konečnou výši důchodu. Dosavadní právní úprava sice obsahovala nástroje, jejichž smyslem bylo zvýhodnit osoby, které pečovaly o dítě (snížení důchodového věku žen a hodnocení doby péče jako náhradní doby důchodového pojištění a současně jako doby vyloučené). Tyto nástroje však nebyly vyhodnoceny jako dostatečné. Bylo proto navrženo zavést nediskriminační opatření pro ženy i muže, neboť také u řady mužů mohla péče o dítě negativně ovlivnit délku doby zaměstnání a jejich výdělky (například kvůli tomu, že byli na rodičovské dovolené, popřípadě kvůli výchově dítěte pracovali na kratší úvazky).

34. Důležitost nediskriminujícího přístupu k nároku na výchovné potvrzuje i skutečnost, že se rozdílné stanovení důchodového věku z důvodu možné diskriminace mužů stalo předmětem soudního přezkumu u Ústavního soudu i Evropského soudu pro lidská práva. Ústavní soud sice v nálezu ze dne 16. 10. 2007, sp. zn. Pl. ÚS 53/04, neshledal preferenční zacházení se ženami za diskriminující vůči mužům, jelikož byl takový přístup založen na objektivních a rozumných důvodech. Evropský soud pro lidská práva v rozsudku ze dne 17. 2. 2011 ve věci *Andrle proti České republice* (stížnost č. 6268/08) však odlišné zacházení mezi muži a ženami při stanovení důchodového věku respektoval pouze „zatím“ (s ohledem na širší historický kontext a časovou náročnost důchodové reformy), a to do doby, než sociální a ekonomické změny odstraní potřebu zvláštního zacházení se ženami. Přitom přiblížil k tomu, že napadená vnitrostátní úprava směřovala k perspektivnímu odstranění rozdílného důchodového věku mužů a žen.“ (zdůraznění provedeno zdejším soudem)

18. Bude proto na žalovaném, aby v dalším řízení přezkoumatelně vysvětlil závěr o tom, jaký měla vliv péče o dceru M. na důchod žalobce (a proč podle něj neměla vliv na kariérní postup a výši důchodu žalobce; samotné konstatování, že žalobci strmě rostl plat nepovažuje soud za dostatečné, neboť podstatné je, zda v době, kdy se staral o dceru sám, mu péče o ní fakticky bránila ve výkonu služby – např. pro nemoc dcery apod.), případně aby vysvětlil, proč nemá být péče o dceru starší 13 let důvodem pro přiznání výchovného.

IV. Závěr a náklady řízení

19. S ohledem na vše shora uvedené nezbylo zdejšímu soudu nic jiného, než zrušit žalobou napadené rozhodnutí jako nezákonné dle § 78 odst. 1 s.ř.s. s tím, že v dalším řízení je žalovaný vázán shora uvedenými právními názory zdejšího soudu (§ 78 odst. 5 s.ř.s.) a znovu rozhodne žádosti žalobce o invalidní důchod s tím, že je vázán zjištěním a závěrem soudu, že žalobce je invalidní v prvním stupni invalidity ode dne 29. 8. 2022.
20. Výrok o nákladech řízení má oporu v ustanovení § 60 odst. 1 s.ř.s., podle něhož nestanoví-li tento zákon jinak, má účastník, který měl ve věci plný úspěch, právo na náhradu nákladů řízení před soudem, které důvodně vynaložil proti účastníkovi, který ve věci úspěch neměl, ve spojení s § 60 odst. 2 s. ř. s., dle kterého ustanovení odstavce 1 neplatí, mělo-li by být právo přiznáno správním orgánem ve věcech důchodového pojištění, nemocenského pojištění, pomoci v hmotné nouzi a sociální péče. V řízení úspěšný žalobce o náhradu nákladů řízení nepožádal, proto mu ji soud ani nepřiznal. Procesně neúspěšný žalovaný nemá právo na náhradu nákladů řízení.

Poučení:

Proti tomuto rozhodnutí lze podat kasační stížnost ve lhůtě dvou týdnů ode dne jeho doručení. Kasační stížnost se podává u Nejvyššího správního soudu. V řízení o ní musí stěžovatele zastupovat advokát. To neplatí, má-li stěžovatel, jeho zaměstnanec nebo člen, který za něj jedná nebo jej zastupuje, právnické vzdělání, které se vyžaduje pro výkon advokacie.

Brno, 30. dubna 2024

Petr Sedlák, v. r.
samosoudce